

Za gospodarje

Maribor, dne 25. julija 1934.

O borbi za sadni izvoz.

V nedeljo 15. julija so zborovali v Mariboru sadni producenti in izvoznikarji iz cele države. O kongresu sadnih producentov v mariborski vinarski šoli smo poročali v zadnji številki. Tokrat smo hoteli prinesiti razgovore in sklepe izvoznikarjev, a ne bo treba radi nenadne monopolizacije letošnje sadne trgovine v naši državi. Na zadnjem kongresu v Mariboru so grmeli v upravičenih in dobro mišljenih resolucijah sadni producenti in eksporterji proti vsaki monopolizaciji v sadni trgovini. Zahtevali so, naj se poveri izvoz Zadružnim zvezam, Kmetijski družbi in Sadjarskemu društvu. Te kmetijske organizacije bi naj organizirale izvoz potom svojih številnih podružnic po deželi. Niso še bili udeleženci mariborskega kongresa vsi doma, ko je presenetila javnost vest, da že ima v rokah letošnji sadni izvoz Privilegirana izvozna družba v Beogradu, ki je znana pod imenom Prizad in je že vodila pred 2 letoma monopolizirani izvoz žita iz države in je bila pri tem za težke milijone oškodovana državna blagajna.

Letošnji sadni izvoz iz naše države bo znašal 1300 vagonov, ki bodo na podlagi trgovinske pogodbe romali v Nemčijo, ki prido letos edina v poštev glede našega sadja. Od 1300 vagonov bo odpadlo 900 na Slovenijo in le ostalo na druge banovine. Prizad je prejel od Narodne banke 25.000.000 Din za financiranje letošnjega sadnega izvoza, da bo lahko poravnaval račune proti predložitvi izvoznih dokumentov.

Z omenjeno monopolizacijo sadne trgovine, proti kateri je bil v glavnem naperjen mariborski kongres, so hudo udarjeni predvsem izvoznikarji. Takoj ko se je zvedelo za podelitev monopola Prizadu, se je odpeljalo v Beograd posebno odposlanstvo sadnih eksporterjev iz naše banovine, da izposluje pri mini-

strstvu spremembo Prizadu izdanega dovoljenja v tem smislu, da ne bo imela dobička od sadnega izvoza samo beograjska družba, ampak tudi slovenski eksporterji.

★

Razveljavljenje živinskih kupčij.

Pri živinskih kupčijah je zlasti mnogo primerov, v katerih kupljena žival ne odgovarja pogojem, pod katerimi je bila kupljena, ki so bili pri sklenitvi dogovorjeni izrecno ali pa molče z ozirom na zatrevano uporabo. Za gotove bolezni se domneva, da je bila žival bolna že pred izročitvijo (pred nakupom), ako nastopijo v

dveh tednih po izročitvi

nastopna bolezni (napake):

1. pri konjih, oslih, mezigih in mulah: smrkavost, nadušljivost, tiščavka (vrto glavost), notranje vnetje oči (jasna, mešična slepota), grizenje jaslí;

2. pri goveji živini tuberkuloza;

3. pri ovcah: garje ali obče po živalskih zajedalcih (parazitih) povzročena vodenica;

4. pri prašičih: ikre ali trihine.

Ko zapazi novi lastnik živali napako, mora isto takoj sporočiti prodajalcu (izročitelju), ali pa županu, ako je prodajalec odsoten, ali pa zadostuje za varovanje lastnih koristi in pravic, ako da žival pregledati po živ. zdravniku ali pa predlaga pri sodišču sprejem dokazov v zavarovanje. Ako pa bi lastnik ne storil enega izmed spredaj opisanih dejanj, tedaj bi moral dokazati, da je bila žival bolna že pred izročitvijo in da vsled tega odgovarja prodajalec (izročitelj). Izročitelj bolne živali pa sme v vsakem slučaju dokazovati, da je grajana napaka nastala šele po izročitvi.

Ako vsled napake novi lastnik sploh ne more rabiti živali, tedaj lahko zahteva

razveljavljenje kupne pogodbe;

ako pa vsled napake ne more redno rabiti živali, ali ako je napako mogoče odpraviti, tedaj more zahtevati:

a) primerno znižanje kupnine (n. pr. ako krava nima zatrjevane množine mleka, ker krave ne rabimo samo za molžo, marveč tudi za pridobivanje mesa);

b) popravo ali dopolnitev tega, kar manjka.

V vsakem slučaju pa je izročitelj odgovoren za vso škodo, ki je kupcu (prevzemniku) nastala vsled tega, ker je vsled krivde izročitelja n. pr. moral žival krmiti, peljati k živinozdravniku itd.

Ako pa je vsled napake vrednost živali zmanjšana samo malenkostno, prevzemnik ne more zahtevati niti razveljavljenja, niti zmanjšanja kupnine.

Vse te dolžnosti izročitelja imenujemo

jamčevalne dolžnosti,

ker jamči tako za uporabnost kakor tudi za izrečno ali molče dogovorjene lastnosti prodane živali.

Kdor hoče svoje pravice iz jamčevalnih zahtevkov proti izročitelju živali z uspehom uporabiti,

mora tožiti

od dneva izročitve živali:

a) v 6 tednih, ako gre za take napake pri živini, ki jih ima lahko vsaka žival in za katere se navadno lahko predpostavlja, da jih more imeti vsaka žival (n. pr. vse gori navedene bolezni);

b) v 6 mesecih, ako gre za napake pri živini, ki jih navadno pri dotični vrsti živali ne predpostavljamo (n. pr. ako krava ni breja).

Ako gre za bolezni, za katere se domneva, da je bila žival bolna že pri izročitelju, začne teči rok za tožbo od dneva, ko poteče 14dnevni rok domneve.

Kdor hoče torej sam doseči razveljavljenje kupne pogodbe ali pa znižanje kupnine, ta mora sam v označenih rokih vložiti tožbo pri pristojnem sreskem sodišču, kjer ima izročitelj svoje stalno domovališče. Tožbo lahko vloži tudi po odvetniku.

Kdor vloži tožbo kasneje, jo mora sodišče zavrniti po službeni dolžnosti brez ugovorov izročitelja, ker so jamčevalni zahtevki vezani na roke, po katerih pre-

teku je uveljavljanje izključeno. Ti roki so torej izključitveni roki.

Ako pa n. pr. kupec (prevzemnik) še ni plačal prodajalcu kupnine, pa ima živala napake, vsled katerih noče plačati kupnine, mu v tem slučaju ni treba tožiti, marveč mora sporočiti izročitelju ugotovljeno in zapaženo napako pravočasno v spredaj označenih rokih, najbolje, ako to stori s priporočenim dopisom, nato pa lahko mirno čaka, da ga bo prodajalec (izročitelj) tožil na plačilo kupnine, na kar bo v pravdi lahko z uspehom ugovarjal tožbi, da je treba kupnino vsled grajanj in pravočasno sporočenih napak znižati.

Ako proda živinski trgovec živalo na obroke, tedaj kupec lahko toži na razveljavljenje kupne pogodbe, ali pa zmanjšanje kupnine toliko časa, dokler ni poravnal celotne kupnine, in ni dolžan naznaniti zapažene in ugotovljene napake živinskemu trgovcu. Ta rok je tedaj pri obročnih kupčijah lahko veliko daljši kakor 6 tednov ozir. 6 mesecev. N. pr. Dne 15. maja 1934 sem kupil konja na mariborskem sejmu od konjskega trgovca na obročno odplačevanje kupnine, ki je znašala Din 2.500.—. Konja rabim za vsakodnevne vožnje lesa; to sem prodajalcu izrečno povedal, ko sem sklepal kupčijo. Konja sem takoj prevzel in odpeljal domov. Na račun kupnine sem plačal Din 1.000.—, dočim moram ostanek plačati vsak mesec v znesku Din 500.—. Čez nekaj dni ugotovim, da ima konj mesečno slepoto. To sicer sporočim prodajalcu in zahtevam razveljavljenje kupne pogodbe. Obroka kupnine nato še nisem plačal nobenega. Ako bi ne šlo za obročno kupčijo, bi začel teči 6tedenski rok po poteku 14dnevne domnevne dobe, ki začne teči z dnem prevzema; tako pa ne veljajo ti roki za kupca in bo lahko tožil na razveljavljenje tudi še meseca avgusta ali pa še kasneje, in sicer toliko časa, dokler bo še dolgoval le en obrok kupnine.

Primer tožbe na razveljavljenje kupne pogodbe:

I.

Dne 15. maja 1934 je tožitelj kupil in prevzel od toženca na sejmu v Mariboru konja, bele barve, pet let starega za dogovorjeno kupnino v znesku 2.500 Din.

Tožitelj rabi konja za vsakodnevne vožnje lesa in je to okolnost izrecno povedal tožencu. Kupnina je plačana.

Dokaz: priča Dolinar Ivan, posestnik, Brda, zaslišanje strank.

II.

Že nekaj dni nato je tožitelj spoznal, da ima konj mesečno slepoto, vsled česar je še istega dne sporočil to napako tožencu in zahteval razveljavljenje kupne pogodbe. Toženec na to zahtevo ni odgovoril.

Dokaz: izvedenci, priča kakor pod I. in zaslišanje strank.

III.

Vsled te napake tožitelj konja sploh ne more rabiti, vsled česar zahteva razveljavljenje kupne pogodbe.

Dokaz: izvedenci in zaslišanje strank. Ker toženec noče zlepega povrniti kupnine proti izročitvi konja, tožitelj predlaga, da sodišče razsodi:

Toženec je dolžan v 15 dneh, da ne bo izvršbe:

a) proti izročitvi konja, bele barve, pet let starega povrniti tožitelju kupnino v znesku Din 2.500.— s 5% obrestmi od 16. maja 1934 dalje in

b) plačati pravdne stroške.

Seveda so možne še drugačne tožbe, vendar ni naš namen, da bi prikazali vse tožbe, marveč samo ta, da bi kupce opozorili na njihove dolžnosti, obenem pa prodajalce na njihove dolžnosti, ki jih imajo, kadar prodajo živino.

Vprašanja in odgovori.

Davčna prostost oseb z 9 in več otroki. Na razna vprašanja v tej zadevi danes ponovno sporočamo novo določilo: Tisti davčni zavezanci, ki imajo 9 ali več živih otrok, so oproščeni plačevanja neposrednih davkov in doklad **razven samoupravnih**, ki se odmerjajo na te davke. Pravico do oprostitve imajo le osebe, katerih davek po vseh davčnih oblikah ne preseže 500 Din in ki **njih najmlajši otrok ni starejši od 14 let.**

I. B. v R. Imam malo plačo, ali mi jo lahko zarubijo? Seveda lahko, bolje je, da se dogovorite, da dolg odplačate v malih mesečnih obrokih, sicer bo stroškov več kot dolg.

D. J. v Sr. Brez mojega pristanka so me izvolili v Gospodarsko društvo za

nadzorstvo, ali moram sprejeti? Ni vam treba sprejeti, če nečete. Nimate pa nobenih večjih obveznosti kot drug član, razven, ako ste osebno kaj podpisali ali osebno kaj zakrivilili. —

N. H. Š. Dolžan sem 5000 Din — ali sem zaščiten. In če takoj plačam, imam res popust? Dobiti morate potrdilo, da ste kmet, potem ste zaščiteni, potem odplačujete po uredbi o zaščiti kmeta. Uredbo lahko prečitaste na domači občini. — Uredba bo izšla tudi v koledarju Slov. gospodarja za leto 1935.

J. S. v K. 23 let vozim, sedaj mi prepoveduje, ali sme? Če 23 let vozite, še ni zastarana pravica, lahko prepove. —

K. J. v Sl. Od katastrske uprave sem prejel pismo, ki je došlo 18. maja in čeprav sem vprašal 21. maja na pošti, šele 27. maja. Imam zato veliko škodo. Ali lahko pošto tožim za odškodnino? Prvo, kar storite, ako imate točne dokaze, da se pritožite na poštno ravnanje. Čim se ugotovi krivda pošte, postopajte dalje.

K. S. v L. Imam srebrne krone, ali jih smem in morem prodati? Smete jih, tudi kupujejo jih, pa ne v banki, pač pa srebrarji in zlatarji. Ponudite jih Dragu Tratniku, Maribor, Orožnova ulica.

Razna obvestila.

Premovanje plemenskih konj. Premovanje plemenskih konj v dravski banovini se vrši v sledečih krajih, in sicer: 1. **Krško** na praznik dne 15. avgusta 1934 z začetkom ob 7. uri za sreza Brežice, Krško in Novomesto. 2. **Sv. Lenart v Slov. gor.** dne 27. avg. 1934 za srez Maribor levi breg. Začetek ob 9. uri. 3. **Ptuj** dne 28. avg. 1934 za sodni okraj Ptuj. Začetek ob 8. uri. 4. **Ormož** dne 29. avg. 1934 za sodni okraj Ormož. Začetek ob 8. uri. 5. **Beltinci** dne 4. sept. 1934 za sreza Murska Sobota in Dolnja Lendava. Začetek ob pol 9. uri. 6. **Ljutomer** dne 6. sept. 1934 za srez Ljutomer. Začetek ob 8. uri.

Le toplokrvne pasme so pripuščene pri premovanjih Krško in Ljutomer, izvzemši občine Štrigova in sodni okraj Gornja Radgona. Iz katerih so, kakor na vseh ostalih premovanjih, priporočene le mrzlokrvne pasme. K premovanju so pripuščene: 1. Plemenske kobile z le-

tošnjim žrebetom. 2. Žrebice 3- in 4letne mrzlokrvne so lahko oplemenjene. 3. Žrebice 2 leti stare. 4. Žrebice 1 leto stare. Vse živali, katere se predstavijo, morajo imeti neoporečno dokazani rod in to z uradnimi spuščalnimi listi. Žrebci se letos ne bodo premovali, bodo se pa določili posebno lepi letošnji žrebčki, kateri bodo dobili po posebnem pravilniku, ki se bo na premovanju razglasil, vzdrževalnino in se bodo v slučaju dobrega razvoja nakupili kot plemenski žrebci. Žrebeta, ki bi naj prišla v poštev, morajo imeti obojestransko rod dokazan ter morata biti oče in mati iste pasme. Konjerejec, ki sprejme darilo in ni član Konjerejskega društva, se mu 20 Din odtegne članarine za to društvo. Letoš se bode tudi povsod z rodovniško knjigo. Za vsako v redovniško knjigo sprejeto kobilo ali žrebico se bode vplačalo enkrat za vselej 10 Din. V rodovnik sprejete živali se bodo z žigom zaznamovale. Natančneje se bode pri premovanjih razglasilo. Vsakemu konjerejcu pa še bode letos na prosto dano, se selekcijskega dela udeležiti ali ne. Ker obstoje podružnice Konjerejskega društva, vplača vsak, ki dobi darilo, 2 Din v blagajno podružnice. Vsi konji naj bodo lepo očiščeni, kopita primerno negovana in opremljeni z dobrimi uzdami odnošno povodci.

Važno za izdelovalce sadnih zabojev.

Na zadnjem kongresu sadjarjev v Mariboru 15. julija je bil tudi govor o sadnih zabojih in je bilo sklenjeno, da ostanejo tozadevno v veljavi sklepi prejšnjih kongresov glede sadnih zabojev, ki so ustvarili sedanje primerne tipe posod za odpremo sadja, ter se v interesu našega izvoznega slovesa ne more dovoliti uvajanje novih tipov, ker to ne bi odgovarjalo potrebam naše sadne trgovine. Edino glede materijala se je dovolila izprememba ter se lahko izdelujejo za doslej dovoljen le bukov in jelov les. Teža in oblika zabojev ostane dosedanja. Ker se je na kongresu ugotovilo, da izdelujejo mnogi proizvajalci zaboje v nepravilnih merah iz slabega in neodgovarjajočega lesa, slabo izdelane, grdo obžagane in slabo okovane, je odbor sklenil naprositi drž. oblast za posredovanje. Kontrolni komisariji bodo imeli nalogo odkloniti neodgovarjajoče zaboje ter jih

staviti producentu na razpolago. Izdelovalec zabojev bo obenem materijelno odgovoren za posledice, ki bodo nastale zaradi tega za izvoznika in sadnega producenta. Ker imajo proizvajalci zabojev še velike količine nepravilne odpremne posode v zalogi, se bo lahko samo še letos porabila za izvoz sadja. Vsi zaboji in druge odpremne posode, ki se letos izdelajo v neodgovarjajoči obliki, pa se morajo brezpogojno odkloniti.

Cene in sejmska poročila.

Mariborski trg. Na mariborski trg v soboto 21. julija so pripeljali 36 komadov zaklanih svinj. Svinjsko meso je bilo po 10—11, špeh 13—14. Kmetje so pripeljali 22 voz sena 25—28, 4 otave 28—30, 2 lucerne 30, 3 ječmenove slame 20, 21 voz krompirja 0.50—1, 19 čebule 1—4, češen 5—6, 9 zelja 1—3. Kumerce 0.50—2, karfijola 1—3, ohrovt 1—2, hren 5—6, paradižniki 3—5, fižol v stročju 1, luščeni grah 3.50—4. Jabolke 2—4, hruške 3—6, rane slive 2—5, marelice 8—10, breskve 6—10, maline 3, grozdčije 3, grozdje 10—14, celi orehi 10, luščeni 34. Na trgu je bilo 14 vreč pšenice 1.25, 4 rži 1.25, 15 ječmena 1, 16 koruze 1.25, 12 ovsa 0.75 do 1, 6 prosa 1.50—1.75, 6 ajde 1, 8 fižola 1.50—2.50. Smetana 10—12, mleko 1.50—1.75, surovo maslo 20—24. Na trgu je bilo 102 kokoši 20—30, 1024 piščancev 18—50, 18 gosi 20—35, 78 rac 8—20, 1 kozlič 60, 130 kuncev 5—35.

Svinjski sejem v Mariboru. Na petkov sejem 20. t. m. je bilo pripeljanih 145 svinj. Kupčija je bila precej živahna in je bilo prodanih 106 svinj. Cene so bile naslednje: 5 do 6 tednov 95 do 110 Din, 7 do 9 tednov 120 do 150 Din, 3 do 2 mesece 250 do 300 Din, 5 do 7 mesecev 320 do 380 Din, 8 do 10 mesecev 400 do 450 Din, leto stari 550 do 600 Din, kg žive teže 5 do 6, mrtva teže 8.5 do 10 Din.

Mesne cene v Mariboru. Volovsko meso I. prste 1 kg 8—10 Din, volovsko meso 2. vrste 6—8 Din, meso od bikov, krav in telic 4—6 Din, telečje meso I. vrste 10—12 Din, telečje meso II. vrste 6—8 Din, svinjsko meso sveže 10 do 14 Din 1 kg,